

УДК 811.161.2'243:378.147

Жанна Баб'як, Ірина Плавуцька

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ МОВНО-ЛІНГВІСТИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Zhanna Babiak, Irina Plavutska

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

ON THE PROBLEM OF THE LANGUAGE AND LINGUISTIC ADAPTATION OF FOREIGN STUDENTS

Здобуття Україною незалежності та її активна інтеграція у світовий освітній простір зумовили інтенсивний розвиток експорту освітніх послуг і – як наслідок – різке збільшення іноземних студентів в українських вишах. Основні фактори цього слід вбачати у підвищенні конкурентоспроможності вітчизняних закладів вищої освіти на міжнародному ринку, у фінансово привабливих умовах навчання в Україні (порівняно з іншими європейськими країнами), прагненні іноземної молоді переїхати жити до більш розвиненої держави. Насамперед, це цікавить студентів з бідніших країн Азії та Африки (Індія, Йорданія, Пакистан, Марокко, Конго, Камерун, Ємен, Гана, Нігерія, Єгипет та ін.), а також колишніх республік СРСР, таких як Туркменістан, Узбекистан, Азербайджан, Грузія та ін. Серед найбільш затребуваних спеціальностей медицина, інженерія, економіка, фінанси.

Однією з мов, якими здійснюється навчання іноземних студентів в Україні, є українська мова (поряд з англійською та російською). Тому головною запорукою успішного отримання студентами-іноземцями якісної освіти слід вважати якнайшвидше опанування ними українською мовою. З цієї нагоди слід зазначити, що у більшості українських вишів існують спеціальні підготовчі курси, метою яких є пропедевтична підготовка іноземних абітурієнтів до оволодіння мовою країни проживання.

Однак попри це, практичний досвід показує, що протягом фактично всього періоду навчання студенти-іноземці відчують труднощі в засвоєнні матеріалу нерідною мовою. Особливо це стосується студентів, які приїжджають на навчання в Україну з тих країн, мова яких належить до категорії нерозвинених мов (тобто таких, що не мають власної писемності тощо). Такі студенти не можуть використовувати, зокрема, англійську мову в якості мови-посередника, що створює додаткові труднощі в опануванні ними навчальних дисциплін.

Тому мовно-лінгвістичний напрям роботи з іноземними студентами є одним з пріоритетних в набутті ними предметних компетентностей. Така робота передбачає системні й наполегливі зусилля по відпрацюванню

артикуляції мовленнєвого апарату іноземних студентів, орфоепічних навичок, наголосу у слові, вимагає аналізу речення та порядку слів у ньому, уважного й коректного добору відповідних граматичних конструкцій тощо.

Водночас мовна адаптація назагал є невід'ємним компонентом соціокультурної адаптації іноземних студентів. Їх успішна інтеграція у новий національно-культурний простір й ефективна соціалізація в ньому визначається передусім ступенем оволодіння мовою країни проживання, оскільки дозволяє пристосуватися до нового, «іншого» (іноді ментально й цивілізаційно «чужого») геокультурного ареалу, пом'якшити «культурний шок», легше усунути психологічний і комунікативний бар'єри, призвичаїтися до норм життя в іншому лінгвокультурному середовищі.

У зв'язку з цим слід взяти до уваги слова корифеїв світової лінгвістичної і філософської думки, які наголошували, що «у кожній мові закладено самобутній світогляд» [1, с. 80], а тому кожна людина сприймає світ крізь призму *своєї рідної мови*, і розбіжності у мовах зумовлюють й розбіжності у сприйнятті конкретним індивідом іншомовної лінгвокультури і закарбованих у ній цінностей [2, с. 210]. Тому важливим моментом мовної адаптації студентів-іноземців є якомога ширше їх залучення до традицій і звичаїв українського народу – релігійних, загальнокультурних, побутових, таких, наприклад, як святкування Пасхи чи Різдва, розучування і виконання колядок і щедрівок, приготування традиційних страв української святкової та повсякденної кухні тощо. Суттєвим є й активне долучення іноземних студентів до найновіших національно-патріотичних традицій, які склалися після Революції Гідності в часі українсько-російської війни (участь у волонтерському русі, благодійних акціях тощо).

Багаті можливості для лінгвокультурної адаптації студентів з інших країн до звичаїв приймаючої країни надають й спільні акції з українськими студентами, яких стає дедалі більше, про що свідчить досвід тернопільських вишів. Такі акції не лише дозволяють розширювати вокабуляр і вдосконалювати мовні навички студентів-іноземців, але й знайомлять їх з актуальними реаліями українського життя, способу мислення українців і сприйняття ними світу. Водночас така крос-культурна комунікація є корисною і для українських студентів, оскільки дає можливість дізнатись про особливості іншої, зовсім відмінної культури і водночас продемонструвати спільність загальнолюдських цінностей, які не залежать від країни, етнічної приналежності, мови.

Література

1. Гумбольдт В. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества (1830 – 1835). *Избранные труды по языкознанию*. М.: Прогрес, 1984. 398 с.
2. Сепир Э. Коммуникация. *Избранные труды по языкознанию и культурологии*. М.: Издательская группа “Прогресс-Универс”, 1993. 656 с.